

likih vijekova — da pravosuđe ne odvisi o samovolji gospode i da parnička stranka može svoje pravo istjerati protiv svakoga. Sada je stekao hrvatski život svoju modernu osnovu i u javnom životu i u privatnom, a staleški privilegiji postadoše predmetom historije. Konačno valja i to istaknuti, da se sada Hrvatska t r a j n o oprostila u upravi, sudstvu i školstvu vrhovništva ugarskoga.

Samo politički je život sasvim mirovao. Ne samo slobodu štampe, nego i djelovanje društava sprečavala je policija samovoljnim načinom. Zatvorene su bile dveri sabora, i prestala je i autonomija županijâ, budući da se Bachov sistem nije poveo za carem Josipom, koji nije dirnuo u županijske skupštine, premda ih je bio čvrsto sapeo. Apsolutizam je sada i njih zbrisao, a narodu ne preostade nijedan organ, preko kojega bi mogao otkad dokad dati oduška svojim željama i patnjama. Ali zato ipak nije utrнула politička svijest i smisao naroda za ustavnu slobodu, koja se mogla uskrisiti na nov život jednim potezom pera. I odista, nade se narodnih prvaka prije ispuniše nego su i sami slutili. U prvom je redu teklo financijalno gospodarenje bečke apsolutističke vlade nevjerojatnom bezglavošću. Premda su se povećavali javni prihodi u monarhiji u ogromnoj mjeri, ipak su se pravili veliki državni dugovi, tako da je njihova svota 1858. narasla na 2439 milijuna forinti. Istina, znatan je dio ove svote upotrijebljen u korisne investicije i za vojsku, no mnogo je toga na nedopušten način otišlo; sam je ministar financijâ barun Bruck pod teretom sumnje počinio samoubistvo (1860). Ovomu je financijalnom položaju odgovarala i spoljašnja politika, obilježena krimskim ratom (1854—1856), koji otuđi Austriji i Rusiju i zapadne vlasti, naročito Francusku cara Napoleona III. Tako je došlo radi talijanskih zapletaja do rata s Francuskom, a taj svrši nepovoljno bitkom kod Solferina (24. juna 1859.) i gubitkom Lombardije. Sada je car Franjo Josip otpustio ministra Bacha (22. aug. 1859.), a kad se pokazase u državnim financijama velike poteškoće, došao je kraj i-apsolutizmu.

Još za francuskoga rata umr'o je ban Jelačić (20. maja 1859.). Već je dulje vremena pobolijevao, dok mu konačno nije razum sasvim pomrčao. Ban Jelačić jedna je od najizrazitijih ličnosti hrvatske prošlosti, a napose najsnažnija i najpopularnija XIX. vijeka. Poslije vijekova našao se u njemu opet ban, za kojim je stajalo čitavo hrvatstvo od Drave do Boke Kotorske i od ušća Save u Dunav do mora, pače i turska Bosna pominjala je sa zanosom njegovo ime. On je sam sebe najbolje karakterizirao riječima, što ih je izrekao, dok je još bio